

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

Tractatus X. Et Miscellaneus, in quo sunt tantum 18. Singulares
Resolutiones, & quæ ad nullum specialem tractatum hujus totius operis
pertinent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

TRACTATUS DECIMVS MISCELLANEVS.

In quo sunt tantum 18. singulares Resolutiones, & quæ ad nullum speciale
Tractatum huius totius operis pertinent.

RESOLVTIO PRIMA.

In copilatione processus pro Canonizatione P. N. B. Andree quæstum fuit à me, quamam esset differentia inter miraculum, & gratiam? Ex p. 2. tract. 17. & Misc. 3. Ref. 48.

§. 1. **R**ESPOND I miracula fieri subito, in instanti, & perfectè, sic Genuensis in praxi Archiep. c. 49. n. 1. Pialec. in praxi Episc. p. 2. c. 3. n. 7. Aloys. Ricc. in praxi fori Eccl. p. 1. ref. 49. n. 7. Ferola in praxi Episcop. p. 1. ver. miraculum, q. 1. & D. Th. in 3. p. 7. 44. a. 3. ad 2. ubi responder ad argumentum illius cæco Marc. 8. qui non recepit statim visum; sed audiamus eius verba, Christus in instanti infirmis perfectam sanitatem conferebat, vnde super illud Matth. 8. & surrexit, & ministrabat illis, dicit Hieronymus. Sanitas, quæ confertur à Domino, tota simul redit, Specialiter autem in illo cæco contrarium fuit, propter infidelitatem ipsius, vt Chrysostomus dicit, vol sicut Beda dicit, quem vno verbo totum simul curare poterat paulatim curat, vt magnitudinem humane cæcitatatis ostendat, quæ vix, & quali per gradus ad lucem redeat. Hæc D. Thom. Quando ergo apparet infirmos succellivè, & non in totum fuisse liberatos ab infirmitatibus, dicendum est illa non esse miracula, non tamen negandum, quin non sint gratiæ; quarum quotidie infinitum numerum misericors Deus elargitur nobis intercessione, & merito Sanctorum. Post hæc scripta inveni miraculum posse fieri successivè, & non in instanti, sic Caiet. quæst. 2. ientac. 12. ad 3. & Vazquez in 1. part. tom. 2. disputat. 214. capit. 2. numer. 9. Maluicus de canonizat. Sanct. dub. 3. numer. 51. in tract. tom. 14. fol. nubi 101. & noster Molfesius 10. 2. concl. 46. nuu ...

RESOL. II.

Quænam sit extrema necessitas, in qua quis teneatur cum vita periculo opem ferre aliena salutis? Ex part. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 24.

§. 1. **M**ulti asserunt casum extremæ necessitatis esse, quando aliquis non potest nisi cum graui difficultate vitare damnationem æternam, quamvis physicè possit. Ita docet Suarez de charitate disp. 9. sect. 2. n. 3. Valentia 10. 3. disp. 3. q. 4. punct. 3. Azor. 10. 2. lib. 12. c. 4. 9. Primus casus, Bannez in 2. 2. q. 23. a. 5. Filliucius 10. 2. tr. 28. n. 32. & Lorca in 2. 2. disp. 28. a. num. 32. & alij. 2. S. contrariam sententiam mordicus tenet Hurtado; & in 1. 7. dus de Mendoza in 2. 2. disp. 144. sect. 7. §. 28. existimat etiam necessitatem extremam eam esse, in qua physicè est impossibilis Petro, v. g. salus, nisi me illi opitulanre; si verò Petrus physicè suis viribus, adiutus gratia Dei, possit salutem adipisci, quamvis difficillimè &

Quamvis non plenè sup. hoc lege tamen doctrinam Ref. 18. & signa uter

agrè, ille non est in extrema necessitate opis alienæ. Et ratio est, quia extrema necessitas est illa, quæ nullus potest sibi providere, indiget autem externis auxiliis ad salutem; qui verò sibi potest providere, & salutem adipisci, nisi id præster, est illius vitio: at nullus tenetur cum vitæ dispendio eripere alium à malo, quod ipse vitare potest, & quod, si non vitatur, est eo vitium percutiens: ergo illa sola est necessitas extrema. Minor probatur primùm ratione, quia ad id teneor lubuere Petro cum meo dispendio, quia ipse sibi non est factis, & pro viribus illi deficientibus, subrogandæ sunt alienæ; sed in eo casu vires non deficiunt Petro, cui gratia Dei est præstata, vt supponitur in controuersia; ego non tenemur illi tunc providere. Secundo, exemplo apud omnes constanti, Si quis me aggreditur iniuste, non teneor abstinere ab eius cade, licet aperè illum videam damnandum, si occidatur; sed hoc nulla alia ratione, nisi quia cum ipse sibi providere possit, non teneor illud præstare: ergo de ratione necessitatis extremæ est, vt egeus non possit sibi providere.

3. Ex quibus primò deducit me non teneri per se lege charitatis ad commorandum in vrbe purganda, aut defendenda ab heresi, ob salutem priuatam huius, aut illius hominis; tum quia hæresim nullus contrahit, nisi suo vitio; ergo potest ipse suo arbitrio cum gratia viribus se tueri. Secundo deducit nullum teneri adulo opitulari cum vitæ discrimine, quoties ipse adulus se potest eripere cum Dei gratia ab interitu æternitatis redditur à Soto, quia tunc ille non eget absolute mea industria. Verùm supradicta intelligenda sunt per se, & ex vi præcepti charitatis; seorsus autem dicendum est, quando quis ex voto, aut ex officio tenetur ad lubuendum alij. Vnde Episcopus non potest fugere vim hæreticorum, si adsit spes fructus, quia bonus pastor animam suam ponit pro quibus suis Idem dico de Curione tempore pestis, aut persecutionis, nisi subrogent pro se alios, qui tam bene, quàm ipsi eo munere fungantur, vt dicunt Bannez, immò & Sotus. Illi autem debent esse soluti alia obligatione assistendi. Ita facit sanctus Maximus Nolanus, qui Nola reliquit Felicen, qui quamvis erat Presbyter, at non legitur cum fuisse Beneficiatum, hæc lege tenentur omnes Beneficiari, quia beneficia conferuntur ob spiritualia subsidia populi, qui illis tunc maxime egent. Idem dico de Canonicis, Milites Ordinum Militarium non tenentur, quia beneficia dantur ob bellum, tenentur tamen tueri armis eos, à quibus beneficium habent. At Sacerdotes Curati tenentur, vt cæteri, quia ea cura omnia ea munera amplectuntur.

RESOL. III.

Reprobantur aliqui casus, in quibus homo non tenetur exponere propriam vitam pro salute spirituali proximi. Et tandem quaeritur, an infans non baptizatus, si iam sit mortuus, teneatur quicumque potest mortem subire, si ab aliquo impediatur, vt illum baptizet? Et

Et an mater grauida teneatur permittere se secari, ut factus baptizetur: Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 51.

Quamuis no §. 1. Gregorius de Valentia eximius Theologus Societatis Iesu tom. 2. disp. 3. quest. 4. punct. 6. post. 5. assert. ponit aliquos casus, in quibus putat quemlibet teneri exponere vitam propriam pro salute spirituali alterius. Primus casus est, si aliqui v. g. seducantur ab heretico concionatore, ita vt illi vincibiliter ignorent veritatem; atque adeo sint in peccato mortali, nec facile pateat aliis aditus ad eos recte informandos. Tunc si ij indocti alioqui sint, qui non videantur per se posse diiudicare veritatem, omnino censerī debent esse constituti in extrema necessitate spirituali. Quare si quis efficaciter possit subuenire illis, etiam cum discrimine propriae vite, id tenebitur facere ex charitate. Secundus casus est, si quis exerceat aliquem iniustum contractum, quem vincibiliter ignoret esse iniustum, nec sit ita intelligens, vt videatur per se cogniturus iniquitatem contractus, nec adit alius qui eum doceat; vt si omnes in aliquo loco probent talem contractum, &c. tunc censerī potest talis esse in extrema necessitate spirituali, quandoquidem est in peccato mortali propter vincibilem ignorantiam, vt suppono, nec potest ipse, moraliter loquendo, sibi consulere. Tertius casus est, si quispiam velit filiam prostituere, & tales sint circumstantia, vt, moraliter loquendo, videatur filia peritura spiritualiter, si prostituatur; tunc enim laborare extrema necessitate in spiritualibus censerī potest eiusmodi filia; itaque tenetur ei subuenire, qui potest etiam cum detrimento vite propriae. Haec omnia Valentia vbi supra.

2. Sed omnino in his casibus contrariam sententiam tenendam esse existimo cum Lorca in 2. 2. sect. 3. disp. 28. membr. 2. n. 3. 4. & Coninch v. de fide, disp. 25. dub. 7. n. 92. vsque ad n. 95. & quoad primum, & secundum casum, dico quod illa persona, vel laborant ignorantia vincibili, & sic non sunt in extrema necessitate, quia possunt se inuare, vel laborant ignorantia inuincibili, & tunc in errore existentes non peccant. Ex alio autem capite quis in primo casu ad hoc teneretur, quod exponit Coninch vbi supra n. 91. & 92.

3. Quoad tertium casum, illa filia etsi initio secundum quid in vita peccet, tamen absolute voluntarie id facit, vnde in hoc casu extrema necessitas non interuenit; non enim est talis scemina in periculo inuitabili prostitutionis, cum voluntarie resistere possit, sicut ait Lorca vbi supra. si adultera me admonente desisterit ad adulterio, non teneor admonere, si ab adultero occidendus sim: nam in tali casu adultera non indiget extreme.

4. Notandum est tamen hic obiter, quod aliquid quaerunt, an infans non baptizatus iam sit moriturus, teneatur quicumque potest, mortem subire si ab aliquo impediatur vt illum baptizet: Negatiue respondet Sotus de regendo secreto, membr. 2. q. 2. post 6. concl. quia necessitas illa paruuli ab extrinseco inducta est. Et hanc sententiam probabilem putat Emanuel Sa correctus a magistro Sacri Palatii ver. charitas, n. 4. vbi sic asserit. Infantem alioqui sine Baptismo moriturum teneris cum tuae vite periculo baptizare, secundum quosdam, quod alij probabiliter negant, nec enim cum tanto damno debetur ei tale officium, alioquin & mater grauida teneretur permittere se secari, vt factus baptizaretur, alias sine Baptismo moriturus esset, quod nemo docet. Ita Sa.

5. Sed contrariam opinionem docent Syluius in 2. 2. q. 26. art. 5. Suarez de fide disp. 9. sect. 1. n. 1. Lorca in 2. 2. disp. 28. membr. 2. num. 32. qui citat Azorium, Syluestrum, & Maiorem; idem etiam docent Tannerus in 2. 2. disp. 2. quest. 3. sub. 4. numer. 61. Coninch tract. de fide disp. 25. dub. 7. num. 88. & alij, non enim refert, vt asserit Tom. VIIII.

rebat Sotus, quod necessitas inducatur ab extrinseco, si verè extrema sit, vt est in nostro casu; immo quod plus est ab extrinseco, & violentè proueniens ab aliena malitia, tanto est maior necessitas.

RESOL. IV.

An si quis habens voluntatem committendi omnia peccata venialia, peccet mortaliter?

Et an peccet mortaliter, qui apud se statuit nullum peccatum veniale vitare?

Et an Religiosi, qui tenentur progredi in via perfectionis, peccent mortaliter, si nolint obseruare omnes Regulas, licet non obligent sub mortali?

Et si quis vult quotidie v. g. per integrum annum recitare semel salutationem Angelicam, ita vt singula salutationes sint adstricta singulis diebus, an peccet mortaliter, etiamsi nunquam illam recitet?

Idem est dicendum de voto elargiendi modicissimam elemosynam huic, vel illi pauperi pro libito elargientis; & secus vero si vni & determinato pauperi, quia haberet ius ad magnam quantitatem. Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 24.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Sanch. in sum. tom. 1. lib. 1. cap. 5. n. 2. & alij, ac proinde peccat mortaliter, qui apud se statuit nullum veniale vitare. Probatur haec opinio. Primum qui vult se exponere proximo periculo peccati mortalis, peccat mortaliter, sed qui vult committere omnia peccata venialia vult se exponere proximo periculo peccati mortalis. Ergo peccat mortaliter. Vnde Sot. in 3. disp. 16. q. 2. art. 1. §. hic animaduertendum est, licet cum aliqua formidine, sic ait: Potest esse mortale contemnere omnia venialia, ratione imminentis periculi. Secundò probatur, quia Religiosus tenetur progredi in via perfectionis, & peccat mortaliter, si nolit obseruare omnes regulas, licet non obligent sub mortali. Ergo etiam tenetur sub mortali non velle omnia venialia. Et ideo Sylu. per. Religio 1. q. 12. asserit, in Religioso sancti Dominici esse mortale velle transgredi, omnia principalia statuta, quibus peruenitur ad perfectionem. Haec opinio propter haec argumenta est probabilis.

2. Sed negatiuam probabiliorē esse existo, quam nouissimè tuetur doctus Iacob. Granad. in p. 2. D. Thom. contr. 6. tract. 2. disp. 2. sect. 7. per totam. Et ratio est, quia committere omnia peccata venialia, etiamsi id foret possibile, non est peccatum mortale; nam eo ipso quod venialia sint, sunt leuis, & non mortalis offensa. Ergo non erit peccatum voluntas committendi omnia venialia. Probo consequentiam, quia malitia interni actus voluntatis desumitur ab obiecto, prout proponitur à ratione; sed obiectum huius internae voluntatis sunt omnia venialia, & nulla maior malitia proponitur à ratione praeter malitiam venialem. Ergo interna voluntas committendi omnia venialia, non potest esse culpa mortalis. Responiones verò ad argumenta affirmatiuae sententiae inuenies apud Granadum vbi supra n. 62. & 69.

3. Notandum est hic à fortiori ex supradictis, quod si quis voueat quotidie, verbi gratia, per integrum annum recitare semel salutationem Angelicam, ita vt singula salutationes sint adstricta singulis diebus, non peccat mortaliter, etiamsi nunquam illam recitet, imò etiamsi statuat in toto anni exordio nunquam illas salutationes dicere. Et idem dicendum est de voto elargiendi quotidie modicissimam elemosynam huic, vel illi pauperi pro libito elargientis; secus autem, si vni determinato pauperi, qui promissionem istam acceptasset, & consequenter haberet ius ad istam quantitatem, licet singulis diebus modica esset, & 2.

Sup. contemto in hoc §. in tom. 7. tr. 4. Ref. 19. §. penult. & in alij eius nos.

Sup. hoc in §. not. praeterit. & in to. 1. tr. 1. Ref. 71. §. ult. & in alij eius nos.

Sup. hoc supra in tr. 4. Ref. 10. 13. & 14.

Sup. hoc in ref. 2. not. praeteritae prope finem, & verbi Notandum est tamen in ref. 14. ex doct. trina §. 2.

Ita Granadus ubi *supr. sect. 6. m. 5 6.* qui citat Sanchez, Vasquez, Azorium, & alios.

RESOL. V.

An maledictio, seu alicuius mali imprecatio sit semper peccatum mortale? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 13.

§. 1. **H**ic casus passim occurrit, & nimium Confessarios scrupulosos argit, ideo ponam hic verba Ioannis Azorij *tom. 3. lib. 13. cap. 10.* ubi sic ait. An maledictio sit peccatum mortale? Respondeo, ad hoc ut sit peccatum mortale requiritur, ut ipsa imprecatio mali sit ex animo. Secundò, ut sit ex plena deliberatione animi. Tertio, ut malum, quod imprecatur alteri, sit grave, quare si aliquid istorum desit, erit veniale tantum peccatum. Vnde non semper in mulierculis maledicentibus suis liberis, vel ancillis; vel in rusticis mulionibusque maledicentibus sibi, vel iuvenis alijve est peccatum mortale, quia frequenter ex ira quadam, vel ex depravata consuetudine maledicunt, non animo imprecantes malum. Item frequenter in his est imperfecta animi deliberatio: Item levis quadam negligentia, vel inconsideratio in maledicendo. Ita Azorius, & ego.

RESOL. VI.

An trisari de bono alterius, quia tibi proprium bonum diminuit sit peccatum mortale invidia ex genere suo? Et an avaritia, & vana gloria non sint semper peccata mortalia, nisi aliquando aliqua circumstantia vestiantur? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 85.

§. 1. **A**ffirmatiùe respondet Coninch *de act. supernat. disp. 30. dub. 2. n. 20.* Valentia *tom. 3. disp. 3. q. 13. num. 2.* Suarez *de charitate. disp. 6. sect. 4. n. 4.* Reginald. *in praxi. tom. 2. lib. 7. n. 129.* & alij.

2. Verùm Lorca *in 2. 2. D. Thom. 9. 36. in addit. ad art. 3.* affirmat (attendente Lectore) invidiam solum esse mortale, cum ita vehementer bono proximi invidet, ut ex illo affectu monearis ad iniuste remouendum proximi bonum, & vana gloria, qua non sunt peccata mortalia, nisi aliqua circumstantia mortali vestiantur. Et probari potest, quia dolere de bono proximi, quatenus tuum bonum diminuit, non est absolute de bono proximi dolere, sed dolere de illo, quatenus hunc effectum causet, & licet non causet media volitione iniuriola, negari tamen non potest esse tibi molestum, & iniucundum, siquidem tollit opinionem, & honorem singularem antea te possessum. Ergo talis tristitia, & dolor non videtur ordinatus, ut peccatum mortale constituat. Adde, si doleas de bono alterius, quia inde proximus occasionem sumit te vexandi, non peccas, quia doles, præcipue de tuo incommodo. Ergo idem erit cum doles, quatenus ex se causat tibi incommodum; nam esse causam per se, vel per accidens parum videtur referre.

At his non obstantibus non est recedendum à prima sententia, quam etiam tuetur Villalobos *in sum. tom. 2. tr. 40. diff. 20. n. 1.*

RESOL. VII.

An si quis narravit alicui amico iniuriam sibi ab aliquo secreto illatam, ad leniendum dolorem peccet mortaliter?

Et an peccet mortaliter, si persona secreto graviter iniuriata non valens se à dolore cohibere in quarimonias

prorupit publicas, si iniurias infametur? Ex part. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 32.

§. 1. **N**egatiùe respondeo, nimis enim durum est cogatur acceptas iniurias solum ferre, nec possit eas amoco communicare, non animo detrahendi, sed ad suam commoditatem, & ut eas leuius ferat. Ita Syluius *2. 2. D. Thom. 9. 62. art. 2. queritur 15.* Lessius *lib. 2. 2. dub. 12. n. 72.* Nauarra *lib. 2. cap. 4. n. 345.* Molina *tr. 4. disp. 29. n. 5.* Layman *in Theol. moral. lib. 3. sect. 1. tr. 1. 2. part. 2. c. 3. n. 6.* Tannerus *in 2. 2. D. Thom. disp. 4. lib. 3. dub. 7. n. 145.* & alij Doctores communiter. Sed plus addit Ioan. de la Cruz *in direct. confess. part. 3. q. 2. art. 2. dub. 3. concl. 1.* ubi sic asserit. Si persona secreto graviter iniuriata, non valens se à dolore cohibere, in quarimonias prorupit publicas, non illico de culpa mortali damnatur, si iniurias infametur; durum enim videtur sic afflictum animum cohibere, ne in quarimonias prorumpat, cum hoc naturalissimum sit. Ita ille, qui citat etiam pro hac sententia Ludouicum Lopez.

RESOL. VIII.

An aliquando licitum sit aperire literas alterius? Et an si quis literas ad se missas in publicum laceratas abiciat, possit alius sine peccato, collectis literarum fragmentis, legere?

Et in tali casu ille, qui literas legit, an teneatur non manifestare secretum aliquod in ipsis contentum, si in damnum alicuius cederet? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 15.

§. 1. **R**espondeo affirmatiùe, etiam inuito eo ad quem mittuntur; puta si id fiat iure belli, in statæ defensionis contra inimicum infidias molestem, vel si Prælati paterfamilias, & c. suspicentur, aliquid mali patrandi in literis contineri, vel si Religionis statutum, aut consuetudo licentiam aperienti dicitur Regularium Prælati tribuatur. Vide Peirinum de *Regulis 1. q. 2. c. 3. §. 13. per totum.* & alios penes ipsum.

2. Sed difficultas est, quæ potest sæpius accedere, ut Venetiis testatur Syluester accidit, videlicet an si aliquis literas ad se missas, in publicum laceratas abiciat, possit quis sine peccato, collectis literarum fragmentis, eas legere? Negatiùe respondet Rebellius *part. 1. lib. 9. q. 7. n. 9.* Sed mihi placet opinio contraria, quam cum Archidiacono tener Syluester *verb. empirio. 9. 17.* ubi sic ait. Si quis literas in publicum locum obicit, legit, solum ut sciat, curiositas est, si ut sibi provident, commodique suis studeat, humana, non vitiosa prudentia est. Ita Syluester, quem citat, & sequitur Layman *in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tr. 3. part. 1. c. 4. n. 4.* ubi etiam bene aduertit ex charitate in tali casu eum, qui illas literas legit teneri non manifestare aliquod secretum in ipsis contentum, si in damnum alicuius cederet.

RESOL. IX.

An comedere carnes crudas animalium absque necessitate sit peccatum mortale? Ex p. 8. tr. 7. & Misc. Ref. 84.

§. 1. **A**ffirmatiùe respondet Azorius *part. 1. lib. 7. cap. 33. ques. 4.* ubi sic ait: Illa quoque, quæ in communem humanam vitam usum veniunt, non quouis modo circa peccatum comeduntur. Quis enim liberum à vitio & culpa putet illum hominem, qui absque vlla necessitatis causa, crudas & adhuc sanguine imbutas animantium carnes, canum, luporumve, aut corvorum more deuorat? Ita ille: cui adde Victorium *relect. ad temperam. n. 5.* & alios.

2. Sed secluso damno notabili salutis ego non cõde-

narem de peccato mortali comedentem carnes animalium crudas sine necessitate, per ea quæ adducit Baldellius tom. 1. lib. 2. disput. 29. num. 6. cum Fagundez de precept. Eccles. pr. 4. lib. 1. c. 1. num. 9. & seq. Et omnia supradicta docet etiam Machado de perfecto Confessor. tom. 1. lib. 2. part. 5. tractat. 2. docum. 2. num. 4. ubi sic ait. *Quanto al pecado de gula, que se puede cometer en comer carne cruda de animales, o beber su sangre, digo que aunque algunos Doctores han querido defender, que comer brutalmente las carnes de los animales crudas, y sangrientas, a fuer de lobos, o cuernos, es pecado mortal; por el desorden contra la razon, sino es que le escu fuisse el aprieto de la necesidad. Los demas comunmente enseñan lo contrario, excepto en caso, que esse redundasse en daño notable de la salud, o vida. Y vemos, que entre nos evros está recebido beber la leche cruda, que sustancialmente es la sangre blanca del animal; y comer crudos los queuos especialmente siendo frescos, los quales sin duda son carne liquida y en muchas partes se comen sardinas crudas y otras cosas en diversas naciones. Ita ille.*

RESOL. X.

An si quis in die Veneris deleatur sensibili delectatione de esu carniū mente concepto, perinde ac si eas re ipsa comedere peccet mortaliter? Ex p. 3. tract. 5. & Misc. 1. Ref. 5.

§. 1. Affirmatiue responder Medina C. de restit. q. 21. & alij. Sed negatiuam sententiam omnino amplectendam esse, affirmo. Dico igitur, quod delectari de rebus, positiuo solum precepto, aut voto voluntario prohibitis (non quia prohibita sunt) non esse peccatum mortale. Et ratio est, nam preceptum positiuum humanum per se non prohibet actus internos, sed solum externos; ergo &c. Et ita docet Tannerus in part. 2. D. Thoma diff. 4. q. 8. dub. 7. n. 137. Layman in Theol. mor. lib. 1. tr. 1. c. 2. n. 9. Villalobos in summ. lib. 1. tr. 3. dub. 3. n. 5. Malderus in p. 2. D. Thoma, q. 7. art. 10. Lessius lib. 4. c. 3. dub. 15. num. 114. & alij cum Vasquez in part. 2. disp. 110. c. 1.

RESOL. XI.

An comedentes, & bibentes absque necessitate, ob solam voluptatem capiendam, peccent venialiter? Ex part. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 6.

§. 1. Ponam hic opinionem doctissimi Ioann. Sanchez, vt illam studiosi legant, & iudicent; sic itaque ait in selectis, disp. 2. n. 14. Deficiente nocimento corporis, & salutis, comedere, vel bibere absque necessitate, solum ob delectationem capiendam, scilicet ob frigiditatem potus vel suauitatem cibi, neutiquam contra rationem erit; sed talis comestio, aut potio liberè fit, vt appetitus naturalis suis fruatur actibus. At velle appetitum delectari suis operationibus, quæ contra rationem non sunt, nullatenus peccatum est, cum scelus reperire sit impossibile, nisi contra rationem tendat operans. Dicas quæso, quare contra rationem operatur edens, aut bibens, absque fame, dum aliàs eius, aut potus nocimentum salutis non inferant? Nam si ob solam cibi delectationem gula committeretur, deficiente etiam corporis nocimento, peccatum etiam esset odorari res aromaticas ob solam delectationem capiendam boni odoris. Et esset scelus res inspicere pulchras ob solam delectationem, quam visus in visione capiti, & esset crimen audire musicam, ob capiendam auditus delectationem. Quis autem damnet hæc?

Igitur nec gustus sensum, ex eo quod appetat cibum ob solam eius delectationem, damnari erit tas, cur peioris erit conditionis quam alij? Ita ille, qui etiam illum vericulum quem adducit D. Thomas 2. 2. q. 184. art. 4. *Properè, laute, nimis, ardentè, studiosè*; non sic absolute esse intelligendum arbitratur, sed in certis quibusdam casibus, quos ipse latius explanat, & sic ipse ait. *Properè* edit quis, quando tempore ieiunij ante horam comedendi fit comestio. *Ardentè*, quando ex modo comedendi læditur modestia. *Laute*; quando perquisitione ciborum læditur modestia, quærens tanta sollicitudine, & cura, quod in illis felicitatem esse vitam ostendatur. *Studiosè* quærens cibos immis accuratè preparamos. *Nimis*, quando ex nimio cibo, & potu, damnū aduenit salutis. Hæc omnia Sancius.

RESOL. XII.

An sit per se peccatum non orare pro anima patris defuncti?
 Et quid si ex permissione diuina parentis defuncti anima sibi appareat, rogæque Sacrificia Missarum pro se offerri, vel elemosynas aut orationes facere?
 Et an teneatur filius captiuum Patrem redimere ab hostibus?
 Et docetur, quod si ad suspendium, vel irremes esse iuste damnatus pater, & pars offensa punitionem remitteret, oblatis centum denariis, non teneatur filius ex precepto offerre prædictam quantitatem, nec teneatur filius liberare patrem, licet re vera sit innocens.
 Ex quo inferitur non teneri fideles ex precepto charitatis animas fidelium defunctorum orationibus, Missarum Sacrificiis, & aliis operibus adiuuare.
 Sed difficultas adhuc superest; an ad extremam necessitatem redacti filij, & parentes, cuius teneatur filij parentibus potius succurre, an propriis liberis?
 Et an parentibus, & creditoribus ad extremam redactis, teneatur filij potius parentibus, quam creditoribus subuenire?
 Et quid, quando creditor, & simul debitor ad eandem extremam necessitatem deuenerit?
 Et cursum alij diuersi casus deducuntur pro filiis erga parentes in aliis specialibus casibus. Ex part. 9. tr. 9. & Misc. 4. Ref. 61. aliàs 60.

§. 1. Casus est nimis practicabilis. Et affirmatiuam sententiam tenet noster P. Pellicionius, vt quidem doctissimus, & cui multum debeo; nam ipse principalis impulsor fuit vt ego Opera mea Moralia Typis ederem ea selectione, & modo scribendi quo vilius sum, quem postea Lectores ex eorum benignitate tantopere approbauerunt. Pater igitur Pellicionius ad propositam quaestionem affirmatiue respondet in Quinquagena 99. *utriusque iuris* q. 42. ubi docet, teneri filium ex vi quarti præcepti, nempe, habeas in honore parentes, animæ patris in Purgatorio existentis subuenire per elemosynas, & suffragia arbitrio prudentis Confessoris; nam teneatur filius patri in corporali necessitate existenti subuenire, vt omnes Theologi, Canonistæ, & Iuristæ docent apud Expositores quarti præcepti, ergo & eo magis in necessitate spirituali. Itè teneatur filius captiuum patris redimere ab hostibus, post alios Molseus in 1. part. summa, cap. 18. Ergo multo magis in purgatorio detentum. Accedit constitutio Regni de Officio secreti, in qua præcipitur, quod succedente scisco decedentibus ab intestato, quando nullus superest in gradu successibili, tertia pars bonorum distribuat à Stereto pauperibus pro anima defuncti. Si filius id facit decedentibus ab intestato, fortius id debet facere filius erga patrem. Et in specie, quod teneatur filius hæres patris adiuuare animam patris, erogando

elemofynas affirmant Sayrus, & Azorius explicantes
quod præceptum. Sayrus c. 5. in fine, Azor. c. 2. g. 8.
& 9. & facit text. notab. in *lin. in testamento*, ibi, pios ta-
men filios debuiffe manumittere, ff. de *fideicom. liberi*.
Arbitrium autem Confessarij resulandum est iuxta
quantitatem patrimonij; non enim grauandus est fi-
lius supravires pro liberanda anima patris à purgato-
rio, Azorius d. g. 9. & iuxta disposita in testamentis, li-
cèt inualidis; nam actus nullus probat intentionem,
l. fin. ff. de reb. eor. & potest sufficiens coniectura volun-
tatis Testatoris capi à Testamento nullo, & inualido.
Huc, & Pellicionius.

2. Sed negatiuam sententiam tenet Sancius in *sele-
ctis, disp. 4. n. 6.* quia præceptum charitatis, & pietatis
erga parentes, solum obligat dum ipsi viuunt. Dicentè
aliquis (ait ipse) teneri me, quamuis diuitem, & elargiri
centum, aut minus ducatorum elemofynam ob libe-
randum damnatum ad suspendium ob eius mala faci-
nora, aut trirèmes; quem Respublica non tenetur libe-
rare, imò punire, tenebor ego? Absit: iuste patitur; iu-
stam verò mortem proximi impedire nullatenus te-
neor, quod expressè docet Malderus de *virtutibus tr. 3.
r. 1. dub. 15. fol. 353.* Nauarrus in *c. non inferenda 23. q.
3. n. 24. Sæ. ver. Caritas, n. 6.* Sic licet pater meus in
purgatorio detineatur, & possim illum meis precibus,
aut elemofynis iuuare, ad id nequaquam ex præcepto
tenebor, cum iuste ibi patitur. Ita Sancius. Et ad au-
thoritatem Azorij dicentis, peccatum filium disse-
rendo subsidium impetiri parentibus defunctis ob le-
uem iacturam honorum temporalium, non tamen ob
grauem. Respondetur, id intelligendum esse, quando
subsidia offerre esset à parte iustum. Vel quòd solum
sit debitum ex honestate quadam, non ex mortali obli-
gatione, quando à patre non esset impetratum, &
alias absque graui iactura bonorum posset filius eum
iuuare, vt à purgatorio liberaretur. Quòd si ex promif-
sione diuina parentis defuncti anima filio appareat, ro-
getque Missarum sacrificia pro se offerri vel elemo-
fynas, vel orationes, licèt impiissimum esset illum non
iuuare, tamen contra aliquod præceptum illum actu-
rum omittendo, non arbitror: cum à iusta pena infli-
ctione ob delicta eripere non teneatur. Vnde licèt ad
suspendium, vel trirèmes esset iuste damnatus pater, &
pars offensa punitionem remitteret oblati centum du-
catas, illos offerre ex præcepto non teneri filium, pro-
babile videtur, iuxta dicta ab Azorio *l. 2. lib. 2. c. 1. g. 15.*
in fine, dicente esse probabile, filium posse patri publicè
proscripto alimenta denegare. Quamuis valde indecorum,
& inhumanum esset à largitione abstinere: nam,
vt supra dictum est, cuius Respublica non tenetur in-
demnem seruare vitam, nec particularis licèt filius, ne-
quaquam tenebitur. Nec obstat, filium teneri reuereri
patrem, Respublicam verò ad id non astringi
pari vinculo, cum in pluribus casibus, in quibus de-
bet filius parentibus reuerentiam, Respublica non sit
deuincta. Non obstat, inquam, hoc: nam quamuis id
verum sit in præceptis affirmatiuis, deficit in negati-
uis: semper enim quòd Respublica non est astricta ali-
quod præceptum negatiuum seruare, nec etiam parti-
cularis erit obligatus non omittre talis præcepti frac-
tionem. Dixi, non omittre, nam per commissionem
tenebitur non infringere præceptum, quòd seruare
Respublica non astricta est; sicut malefactorem non te-
netur Respublica non occidere, & tamen teneri parti-
cularis non perimere, positivè necem inferendo; non
verò tenebitur positivè iuuare ad conseruationem vita-
e; sicut damnato iuste ad mortem famis, non tenebitur
cibum subministrare, licèt possit; nec damnatus sumere;
imò ad non ministrandum teneri censent plures.
Præterea nec teneri filium liberare patrem, licèt
reuera esset innocens, probatum tamen esset delictum
commisisse, tanquam probabile tutabuntur plurimi,

tenentes, iudicem non teneri non punire innocentes,
tanquam nocentem conuictum. Quamuis filium ad id
teneri verissimum rear, sicut teneretur quisque libere-
tationem, absque resistèntia tamen inferenda iustitia
iustitia. Vnde credendum non est Patri Dimes *tr. de
Purgatorio cap. 29.* censenti teneri fideles ex præcepto
charitatis, animas fidelium defunctorum, orationibus
Missarum sacrificiis, & aliis piis operibus iuuare. Quod
enim ibi congerit, solum conuincunt esse optimam
opus consilij illis fauere, & ad id exhortandos esse fi-
deles, non tamen criminis damnandos, hoc ipsum age-
re omittentes. Hæc omnia Sancius quem postea sequen-
tus est Ioannes Machadus de *perfecto Confess. l. 2. lib. 6.
par. 7. tr. 7. docum. 1. n. 6.* vbi ficat: [Est obligatio
que nace del respectu, amor, y obediencia, que el hijo
deue a sus padres en vida, le obliga tambien en muerte,
a enterarle decentemente, y a cumplir, si le es posible,
su testamento. Si tambien este obligado à encomendar
à Dios à sus padres muertos, y dezi le Missas publicando,
han dudado los Doctores, y de manera, que algunos
sienten que peca el hijo, si en esta razon fuere notable-
mente remisso. Lo contrario es mas probable, y rece-
bido y por tal lo defendien el Dotor Juan Sanchez,
porque el precepto de amar a los padres, solo obliga
mientras ellos viuen, si bien non por esto dexa de conser-
sar, que es gran virtud, y muy accepta à Dios vna de-
piedad con los padres muertos.] Ita ille.

3. Sed ego puto non esse recedendum ab affirmatiua
sententia Patris Pellicionij; nec admittendum puto id
quòd Sancius asserit, filium non teneri alimenta præ-
stare patri per sententiam damnato. Dico igitur, quòd
teneatur filij etiam ex complexu damnato nati, paren-
tibus indigentibus, & non habentibus, ynde le honesta
arte, & decenti labore sustentare possint, etiam si sint
Pagani, Iudæi, vel Hæretici, iure naturæ alimenta dare,
quòd existimo dicendum esse Vfallabos *2. par. tr. 4. l.
diffic. 6. n. 11.* etiam si pater damnatus sit à iudice vt fa-
me pereat; vel quando est pæna grauissima imposta,
ne quis Titio proscripto, alimenta, aut aliquid ad vitam
subsidium impendat: nam pietas dicere videtur has
leges filium non comprehendere, nisi pater esset hostis,
aut proditor Reipublicæ. Et ita docet Fagundes in
Decalog. 10. l. lib. 4. c. 1. n. 4. & 5. Trullench in *Decalog.
tom. 1. lib. 4. c. 1. dub. 2. n. 17.* & alij.

4. Sed difficultas hæc obiter tractanda venit, an ad
extremam necessitatem redacti filij, & parentes, cui-
nam teneantur filij parentibus ne potius succurrere, an
propriis liberis? Et respondeo cum Schola Thomistica
rum post D. Thomam in *2. 2. qu. 16. art. 8. ad tertium.* non
Quòd parentibus secus extra necessitatem extremam,
nam tunc potius filijs, quàm parentibus succurrendum
est. Aliqui contrarium putant, vt Angelus *verb. Filios
m. 24.* & alij Iurisperiti. Dicunt enim in extrema ne-
cessitate succurrendum potius esse filijs, quàm parenti-
bus, quòd est probabile; id autem quòd dicimus, proba-
bilius, nam filij totum suum esse, & vitam, & quicquid
habent, à parentibus habent, parentes autem nihil ha-
bent à filijs præter iacula, spinas, & curas, quibus maxi-
mè anguntur, ac stimulantur, vt eis vite remedium
quaerant, iuxta dictum Iacobi Geneleos *49.* Ruben pri-
mogenitus meus, principium doloris mei: vbi princi-
pium doloris sui eum appellat, quia cum primus illius
filius esset, primò cepit parentem curis stimulare cit-
ca vite illius remedium querendum.

5. Secundò quæro, an Patribus, & creditoribus ad
extremum redactis, teneantur filij potius patribus,
quàm creditoribus subuenire? Et hæc de re duplex esse
potest opinio. Prima est eorum, qui docent, quando de-
betur, & creditor simul ad extremam necessitatem de-
ueniunt, teneri debitores potius creditoribus suis, quàm
sibi ipsis. Et ita tenent Doctores penes Azorium *l. 1. 2.*

lib. 12. cap. 8. quest. 5. Quia duplici iure, ac nomine ca- res creditoribus tenetur, & quia res est sua, & ab eo accepta fuit; debita enim non computantur rebus de- bitoris, & quia est in extrema necessitate constitutus; debitor autem unico tantum iure, & titulo eam potest retinere, ratione scilicet extreme necessitatis: ergo tam ipso debitor, quam patre, aut matre illius ad extre- mam necessitatem redactis, tenetur debitor eam rem potius creditori reddere, quam sibi retinere, aut illa parentibus subuenire. Secunda opinio est eorum, qui dicunt teneri potius debitorem ea re sibi, & suis pa- rentibus subuenire in ea extrema necessitate circum- stantia, quam creditoribus in eadem similiter circum- stantia existentibus. Et hanc opinionem tenet Azorius *tom. 2. instit. moral. lib. 12. cap. 8. quest. 5. vers. Sed quid se creditor.* Paludanus in 4. distinct. 13. quest. 2. art. 1. conclus. 1. Sotus *lib. 4. de instit. quest. 7. art. 1. ad 4.* Caietanus 2. 2. quest. 62. art. 5. ad 4. Tabiena *verb. Restitutio. q. 4.* Et id probant, quia in extrema necessi- tate omnia quoad vltim tantum, non quoad dominium sunt communia, 2. 2. *Cum in eadem. ff. ad legem Rho- dian de iact.* fuerunt enim res à principio diuise sub conditione redibilitatis, vt scilicet in extrema necessi- tate ad suum priorem statum Communitatis quoad vltim tantum redirent; vnde cum vltis ipfius rei in ea extrema necessitate factus sit communis, & alioquin magis quis patri adstringatur, quam creditori, & mel- lior sit conditio tenentis, & possidentis: hinc fit, vt patre, & creditore ad extremam necessitatem deueni- entibus, potius patri, quam creditori ea re subueni- re debitor teneatur: fit etiam, quod quando debitor, & creditor simul ad eam extremam necessitatem deueni- unt, non teneatur debitor rem creditori suo soluere, cum sibi potius quam illi succurrere ea teneatur, & quia possidet, & quia res in ea circumstantia, quoad vltim tantum ad priorem statum Communitatis rediit. Et id ego huic posteriori sententia tanquam proba- biliori adhaereo, quicquid in contrarium asserat Toletus *lib. 4. cap. 25.*

RESOL. XIII.

Quidam vir Nobilis recitabat quotidie Offitium defun- ctorum pro animabus Purgatorij, dum tamen esset in peccato mortali, quaevis à me, an dictis anima- us oratione illa prodesse? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 79.

Respondi affirmatiue, nixus auctoritate do- ctissimi Petri Nauarrae *de resti. lib. 2. cap. 2. num. 254.* vbi sic ait. Sed rogat curiosus, quid si non vt Minister Ecclesiae, sed v.g. laicus, Horas Canonicas, & Orationem Dominicam dicat, numquid si in peccato mortali eas fundat, proderunt saltem his, pro quibus oratio fit: Sotus putat non prodesse, quia ex eo quod non est Ecclesiae Minister, non habent illae preces aliam vim, quam si ab eo essent factae. Sed longe melius Nauarra & Couarruias oppositum sentiunt, quia ex eo quod Ecclesiae eas instituit, eo per se sunt Deo gra- tiores, & Ecclesiae quolibet suo membro Deo offerri voluit. Ita Nauarra, licet alij etiam probabiliter con- trarium sustineant.

RESOL. XIV.

Insuper, si offert pro alio sua bona opera, an valeant eo in scio?
Et pro intelligentia huius questionis aliqua primo suppo- nuntur; & etiam pro acceptatione Indulgentiarum pro animabus Purgatorij.

Et quaeritur, an qui ex iniuncta poenitentia in confessione, aut ex alio capite habeat mandatum offerendi suffra- gium pro defuncto: & opus implet existens in pecca- to mortali, teneatur iterum implere in statu gratiae?
Ex part. 1. tr. 5. & Misc. 5. Ref. 54.

Suppono, ex parte eius, in cuius fauorem bona opera offeruntur, necessarium esse, quod indi- geat tali suffragio, & non sufficit si non indigeat, sed indigebit. Deinde opus est vt talis sit in gratia. Diffi- cultas est, vtum necesse sit suffragium acceptari ab eo, in cuius fauorem fit? & aliqui affirmatiue respondent, vt Nugnus *in addit. ad 3. part. qu. 7. art. 4. diff. 2.* & Coninch *disp. 12. dub. 10. num. 47.* asserentes necessa- riam esse vt anima Purgatorij acceptent indulgentias, vt illis proficiat. Addit tamen ad hoc sufficere genera- lem voluntatem, qui omnes cupiunt à poenis per suf- fragia nostra liberari. Probabile tamen putat iis nun- tiari per Angelos Custodes, quinam pro eis indulgen- tias lucentur, absque particularim acceptare; vtum- que sanè probabile, & piun vel tamen certum. Certe non puto necessarium ita acceptari. Et ita docet Sua- rez *disp. 52. sect. 7. n. 6.* Cardinalis Lugo *disp. 27. n. 8.* in fine. Et hanc negatiuam sententiam, tam in ordine ad animas Purgatorij, quam in ordine ad viuentes te- net Dicastillus *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 2. dub. 17. n. 239.* & *disp. 3. dub. 2. n. 19.* quia in tali casu tam ani- ma Purgatorij, quam viuentes passim se habent, ergo ad id non est necessaria scientia, quod patet ex vltu Ec- clesiae, in qua receptum est orari, & offerri suffragia pro amicis absentibus, ipsi etiam ignorantibus. Vide Suarez *disp. 38. sect. 7. tract. 7.*

Sed hic oritur dubium satis practicabile, an qui ex iniuncta poenitentia in confessione, aut ex alio capite habet mandatum offerendi suffragium pro defuncto, & opus implet existens in peccato mortali, teneatur illud iterum implere in statu gratiae?

Non consentiunt Auctores. Negat Sà *verbo Indul- gentia n. 2.* & alij apud Bonacinam *dis. 6. q. 2. punct. 2.* remissiuè ad alia loca.

1. Ipse verò Bonacina distinguit inter suffragia, quae ex opere operato habent effectum, quale est sacrificium Missae, & (vt ipse etiam ait) satisfactio Sacramen- talis; item orationes sub nomine Ecclesiae; eiusmodi enim suffragia, etiam si fiant in peccato mortali, putat non esse ex obligatione repetenda. Secus verò si suf- fragia solum ex opere operantis proficiunt.

2. Hanc doctrinam approbat Dicastillus, *vbi supra dub. 3. num. 24.* secluso illo quod dicit de satisfactione Sacramentali: Satisfactio enim Sacramentalis, etiam si concedatur habere effectum ex opere operato, non ha- bet illum respectu illius defuncti, pro quo offertur, sed respectu ipsius exequentis poenitentiam sibi impo- sitam: solum enim tale opus remittit ex opere opera- to poenam debitam, & relictam à peccato ipsius poeni- tentis quoad culpam remisso. Vnde quando quis ha- bet praecipuum à Confessario offerendi orationem pro anima Purgatorij, illa poenitentia imposita non est vt offerat id, quod ex opere operato praestat, sed quod ex opere operantis: quod enim praestat ex opere opera- to incommunicabile est. Vnde eadem ratio est de poeni- tentia imposita in confessione, atque de operi- bus, quae solum sunt satisfactoria ex opere operan- tis: nam comparatione alterius, idem dicendum est de tali opere. Haec omnia Dicastillus, cui ego etiam adhaereo.

RESOL. XV.

An Parochus, qui nunquam, vel raro ediccionem habet ad populum; peccet, etiamsi in sua Parochia non des- sine

Sup. hoc in tom. 4. tr. 7. Ref. 47 & la. re in alia Ref. eius an- not.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 7. Ref. 47 & la. re in alia Ref. eius an- not.

Sup. hoc cur. in cum eor- dem Soro infra citato in to. 4. tr. 5. Re. 4. §. 1. inter mediū. & finē, vers. Preterquam. & ibi in tr. 1. Ref. 4. §. 1. prope finem. vel. Ex his.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 6. lege latam doctrinam Ref. 15 & trium se- quentium.

Sint Concionatores? Ex part. 6. tract. 7. & Misc. 2. Ref. 12.

§. 1. **R**espondent aliqui recentiores non accusari à peccato, dum legitimo impedimento non detinetur. Ratio est, tum quia iure diuino Parochi tenentur concionari: tum quia Tridentinum Concilium determinat tempus, quo Parochi teneantur per se, vel saltem per alios concionari, si legitime impedito fuerint: si ergo nullo rationabili impedimento laborent, non videntur oneri suo satisfacere, si per se ipsos non concionentur.

2. Alij verò putant excusari: quia qui per alium facit, per se ipsum facere videtur & censetur: tum quia populus nullum patitur detrimentum, & ipse necessitati sufficienter occurrunt, alio concionem habente, vt suppono.

3. Mihi dicendum videtur satisfacere obligationi iuris diuini, vt patet ex rationibus pro secunda sententia allatis, modò Concionatores apti sint & idonei, sufficienterque occurrant necessitatibus populi indigentis prædicatione verbi Dei: non verò videntur simpliciter satisfacere obligationi iuris humani, quo decernitur, vt Parochi solum per alios concionentur si legitimo detineantur impedimento. Et hæc omnia docet Bonacina *tom. 2. disp. 5. quest. unica, punct. 2. num. 29.* qui, vt videt, tenet Parochum in nostro casu satisfacere obligationi iuris diuini, non autem iuris humani, Concilij videlicet Tridentini.

4. Sed si hæc opinio esset vera, ferè omnes Parochi hodie obligationi Concilij minime satisfacerent: idcò puto cum Agidio Trullench *in Decalog. tom. 1. lib. 3. c. 1. dub. 4. num. 15.* in nostro casu Parochum, qui nunquam aut rarò Concionem habet ad populum, eò quòd in eius Parochia non desint Concionatores, satisfacere non solum obligationi iuris diuini, sed etiam iuris humani. Et ratio est, quia hæc videtur mens Concilij: si quidem populus tunc nullum salutis patitur detrimentum. Ergo, &c.

RESOL. XVI.

An instrumenta musica sint in Ecclesijs adhibenda? Ex p. 11. tr. 4. & Misc. 4. Ref. 44.

§. 1. **T**empore D. Thomæ, vt patet *in 2. 2. quest. 91. art. 2. ad 4.* Ecclesia nondum receperat vsus musicorum instrumentorum, & D. Augustini testimonio constat cytharam ab Ecclesia fuisse proscriptam: nonne, inquit *in psalm. 32. concio. 1.* id egit institutio in nomine Christi vigiliarum istarum, vt ex isto loco cytharæ pellerentur? Auctor questionum ad Orthodoxos apud Iustinum *q. 107.* affirmat sublatum esse in Ecclesijs vsum instrumentorum inanimorum, & relictum esse canere simpliciter.

2. Verum quòd post multa sæcula vsu receptum sit, vt in Ecclesiasticis officiis instrumenta musica adhiberentur, nullo modo est improbandum; modo Christianam præferant cum grauitate, & suauitate modestiam: quia deprehensum est, multos Christianorum infirmos, & imperfectos, ita esse ad deuotionem prouocandos.

3. Vnde in his posse peccari non est negandum, vt si quis prophana cauet organis, eaque inferat velut partem diuini officij, vt loco alicuius Sacri Versiculi, vel Antiphonæ peccatum est ex genere suo mortale, tum quia est crimen falsi. Si non inferat ea velut partem officij, sed tantum applicet consonantiam soni ad verba diuina, videndum est quanam sit istius soni natura, vel conditio, quis euentus: si conditio talis sit, vt iudicetur esse prouocatiuus ad malum, peccatum est

mortale, aut veniale secundum quantitatem mali, & prouocationis ad illud: & similiter si audientes incitantur ad malum. Alioquin potest nullum esse peccatum, secluse scandalo. Si organis velit significare profana, solum causa delectationis, non autem inferendo tantquam partem officij, & ea prophana sint honesta, peccatum dumtaxat veniale: si inhonesta, mortale.

4. Neque refert, quod sonus abstrahit à materia, & quod qualibet melodia soni potest applicari ad verba sacra: certum est enim, quod quidam soni sunt, vt accommodati ad delectationem audientium etiam qui non nouerunt illos, nisi vt sonos verborum profanorum, aut lasciuorum: vnde, & per eos excitantur ad illa profana, vel turpia.

5. Itaque, vt habetur *in c. cantantes dist. 92. c. 5. Hic in c. 5. epist. ad Ephes.* non sunt in Ecclesia in tragodoro modum guttur, & fauces dulci medicamine leniende: id est electuariis ad vocem clariorem edendæ, vt exponit ibi Gloss. nec theatrales moduli & Cantica sunt audienda, sed in timore, in opere, in scientia scripturarum. Et in eandem sententiam contra haereticos cantus, quibus deuotio contemnitur, & lasciuia propalatur multa habentur *extrag. vnic. de vit. & bonif. Cler. & in Trid. sess. 22. in decreto de obseruandis in celebr. Missæ, in iungitur Ordinariis locorum, vt necesse ab Ecclesijs eas musicas, quæ sine organo, sine cuncta lasciuum aliquid, & impurum miscent, & illos grauius improbant Doctores communiter, vt Palud. *in 4. dist. 15. q. 5. art. 2.* Caietan. *2. 2. q. 91. art. 1. vers. inter hæc.* & *in summa verb. organor. vsus.* Nauarr. *in man. cap. 12. num. 88.* Valent. *2. 2. disput. 6. q. 5. pun. vnic. Suarez, de hor. Can. cap. 13. num. 16. & 17.* Sanchez *in summi. tom. 1. lib. 2. cap. 37. nu. 7.* Baldellus *tom. 2. lib. 3. disp. 42. n. 16.* Syluius *in 2. 2. D. Thom. q. 91. art. 2. circa finem, & alij.**

RESOL. XVII.

An rellè, & laude dignum faciam, qui in Monasterijs Ecclesijs ornamentis, & ab eis iam fundatis, & confectis arma sua gentilicia reponunt? Et quid maxime de personis Ecclesiasticis? Ex part. 10. tr. 12. & Misc. 2. Ref. 38.

§. 1. **H**anc questionem late, & ad partes pertrahat Herudius Iuriconsultus Andreas Magenis *in suo tract. Iuridico-Historico Politico de Adornata ornata, cap. 18. num. 134. & seq.* & pro negatiua sua sententia videtur obseruandum, illos, qui signa sua in Ecclesijs, quas construunt, affigunt, graue periculum incurere, ne meritum omne amittant, quod fieri tradidit ex antiquioribus, Geminianus in cap. *Dua sunt 45. dist.* quem refert, & sequitur Bernardus de Landriano, *in addit. Panormianus in cap. Dilecti. de exco. cessib. Pralator.* Idem cum aliis admittit Chastaneus *conclus. 13.* vbi rotundè dicit, aduertendum esse quod ponentes arma sua in Ecclesijs, quas faciunt, aut in ornamentis, quæ donant Ecclesijs, siue Monasterijs, meritum perdant. Et præter hos dissualorem eundem re se inter modernos præbet Anton. Sola *super. dist. Decret. de armis, & insignis, gloss. 2. num. 8.* Vbi grauius monet Ecclesiarum Fundatores, ornamentorumque Ecclesiasticorum largitores, ne in capellis, vel ornamentis insignia depingi, vel inscribere, eò quòd peccati id boni operis meritum amittant. Denique hanc ipsam fati superque confirmatam decisionem summæ auctoritatis ac nominis Iuriconsultus Gabriel Palæothoritis ac nominis Iuriconsultus Gabriel Palæothoritis, *de Imagin. lib. 2. cap. 47. versic. Potes etiam, ex- pte. & tuetur inquiring, grauius errari, si insignia in Ecclesijs ponantur, aut cum rebus sacris, & diuino cultui additis coniungantur, quòd inde non parua indignitas,*

dignitas, & summa analogia: offensio consequatur. Ibi-
dem subiungens, licet hæc in Laicis forte dissimulan-
da sint, in personis tamen Ecclesiasticis minus toleran-
ri, & maius argumentum spiritus, & prudentia eos
præbituros, si illa præmittant. Nam cum Clerici, &
charactere, & vestitu, & piis fidelium oblationibus, &
elemosynis, quibus fruuntur, item officiis quæ sus-
tinent, & sacris omnibus quibus initiati sunt, publi-
cè profiteantur, se à multo abesse longius, & summo Deo
verè dedicatos; æquum, & corundem muneri conueni-
ens est, vt in his familiarum insignibus, in his titulis
affinitatum, se cæteris præbeant dissimiles, in ipsorum
locum Ecclesiasticum titulos, si habent, inferant; aut
ab officio Ecclesiastico, cui addicti sunt, aut aliud
aliquid petant, quod & studiis ipsorum respondeat, &
cum instituto viuendi genere congruat, denique re
ipsa aliquid significant, quod ab eo, quod insignia face-
re solent, longissime ablit. Nam cum ista ostendant res
illius esse proprias, cuius insigne ferunt, debent ista
quidem ostendere, id quod possident, esse Ecclesiæ
proprium, esse dignitatis, aut officij, in quo positi
sunt, aut aliquid aliud, cum via Ecclesiastica consen-
tens. Hæc hætenus ex Palæoto. Exiitum autem præ-
citas Auctores in hac traditione potissimum respec-
tissè ad abusum huius rei, quem Palæotus dicit. cap.
48. tam longè processisse, adeoque hominum animis
dicit infestis, vt si cui venit in mentem Ecclesiæ
ædificare, aut singulari aliquare illam exornare, statim
etiam ante cepti operis initium cogitare incipiat,
quem reperire possit illustriorem locum, vbi insignia
sua collocare possit, vt si fortasse in primis nobilitate,
accuratè prospiciendo, vt signum suum summe con-
spicuum, impenitèque elaboratum, omnium oculis ap-
pareat.

2. Verùm licet Magerus *vbi supra*, pro parte negati-
ua varias adducat rationes, & ad argumenta contra-
ria respondeat; tamen *num. 82.* sic asserit: Cæterum
his ita dissolutis, licet assera huiusque negatiua opi-
nio theoreticè disputando iure optimo defendi posse vi-
deatur, ne tamen quis sensum nostrum durius inter-
pretetur, existimando, nos magnis Prælati, & Prin-
cipibus viris penè innumerabilibus qui summa pietate
præditi, in construendis Ecclesiis, isdemque insig-
nium thesauro augendis, toti insudant, & insig-
nia ibi sua reliquerunt, aliquam reprehensionis notam
inurere, idcirco quia propositi non est nostri, tanto-
rum virorum facta redarguere, aut de alienis consiliis
iudicium ferre, sentimus prædictam decisionem cum
mice, quod aiunt, salis accipiendam esse, adeoque insti-
tutum illud assignandum insignium, quod latius inter
Prælatos Ecclesiarum dimanauerit, per se non esse re-
prehendum: Cum enim signi natura indifferens
sit, & in medio quasi loco inter virtutem, & vitium
cõsistat, quod totum à vano hominis proposito alium,
& alium finem respiciendo proficitur. Ea propter
hæc in rebus agentis intentionem spectandam rectius
asserit Purpuratus in *l. n. 156. ff. si cert. per.* eumque se-
quutus Anton. Sola *super d. decret. de Arm. & Insign.*
gloss. 2. n. 8. quæ si recta sit, armorum positio non so-
lum ab omni vituperatione aliena, verum etiam ad-
modum Deo accepta, & meriti loco esse, sicut è diuer-
sò, quando deest rectus finis, per eandem peccati labes
contrahi potest. Quare Prælatos illos excusatione di-
gnos putamus, qui cum videant, consuetudinem hanc
Titulorum, & insignium retinendam vsu, & consen-
su penè omnium, qui dignitates in Ecclesia obtinent,
receptam, eandem ipsi quoque vt ad virtutes, quibus
dignitates promeruerunt, consanguineos successores
excitent. Itaque si quis est, qui insignia sua in turribus
Templorũ, vel ipsis etiã in Ecclesiis ponere vult, illud
in primis illi curandũ esse existimo, vt cum sibi finem
præfigat, vel alios exemplo suo in exornandis ædibus

Sacris excitandi. Hucusque Magerus: Et sic tot Pon-
tifices, Episcopos, Reges, & alios viros nobiles fecisse,
& facere existimandum est, & est vsus commu-
nis omnium Fidelium timoratorum conscientia, qui
etiam in vasa aurea, vestes, & alia ornamenta Ecclesiis
donata, apponere solent arma gentilitia.

RESOL. XVIII.

An mulier sit homo? Ex part. 11. tract. 3. & Mis. 3
Rel. 2.

§. 1. **R**isit-ne? Enigma dissoluam, quod pro præci-
sitate necessarium esse videbis. Quæro igitur
sicut femininus sexus masculino continetur, an quo-
que hominis appellatione contineatur femina? Res-
pondeo, quod hoc in dubium reuocauit Iacobus Cui-
acius, quinimò serio affirmavit appellatione hominis
non contineri feminam, motus autem fuit *l. 38. §. qui
abortionis ff. de panis*, in qua hoc asseri videtur, quod
femina homo non sit, cum homini illic opponatur,
verba textus istius hæc sunt: *Qui abortionis, aut ama-
torum poculum dant, etsi dolo non faciant; tamen quia
mali exempli res est, humiliores in metallum, honestiores
in insulam, amissa parte honorum, relegantur, quod si eo
mulier, aut homo perierit, summo supplicio afficiantur.* Ex
hac igitur appositione infert Cuiacius, & alij nonnulli
ipsum secuti, mulierem non esse hominem, nec homi-
nis appellatione comprehendit.

2. Sed tamen grauitè errat Cuiacius, cum textu iu-
ris euidentiſſimo doceri possit, feminam hominem
esse; Nam in *l. 32. de verb. signif.* ait Gaius, hominis
appellatione tam feminam, quam masculum contineri
non dubitatur, quibus verbis significat I. C. feminam
non minus esse hominem atque masculum, & hoc
ad eò esse certum, vt de eo non dubitetur.

3. Ad *d. l. 8.* respondetur, hominem ibi non oppo-
ni mulieri, sed cum illic agatur de duobus poculis ama-
torio, & abortionis, subijci per relationem poculo
abortionis mulierem, quæ sola abortire potest: pocu-
lo vero amatorio hominem, utrumque sexum com-
prehendentem, cum certum sit utriusque sexui hoc pro-
pinari; nam per hominem intelligitur is qui in vtero
est; de quo nondum constat an masculus sit futurus,
an femina, quippe tam facile possit nasci femina
quam masculus, vt proinde hinc ipse textus rectè con-
sideratus, sententiam nostram perspicuè demonstrat,
atque euincat & feminam in iure hominem appel-
lari.

4. Itaque generaliter receptum est, masculinum, con-
cipere femininum *l. qui duos 60. in fine, ff. de legat. 3. l. 1.
in re supram 101. ff. de verb. signif.* cum aliis adduc-
tis per Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quest. 16. à princ.*
Quod alij ex propria significatione, vel ex interpreta-
tione comprehensiuè venire tenent, vt per gloss. in
lib. 1. ff. de verb. signif. Rimin. Iun. *conf. 737. n. 4. l. 7.*
*Alexand. conf. 55. col. ult. vers. præterea illa verba lib. 3. &
conf. 17. col. 3. vers. quarto quia lib. 7. Bero. conf. 113. n. 1.
lib. 2. Cephal. conf. 484. num. 32. Angulc. conf. 64. n. 2.
lib. 6.*

5. Hinc in constitutione odiosa, & pœnali continen-
te odium rationabile sub masculino, femininum com-
prehenditur, Tiraq. in *tract. de vtroque retractat. part.
1. §. 1. gloss. 9. num. 233.* tum quia etiam in pœnalibus
dispositum de masculis regulariter ad feminas exten-
ditur, Bal. *l. ne passim. 13 C. de iur. & fact. ignor.* Hyppo-
lit. de Marfil. *l. si quis viduam 5. numer. 5. cum sequen.
ff. de quest. ion.* Idem Hyppolit. *l. 1. num. 261. cum 8.
sequenibus C. de rapt. virg. & que adeo, vt etiam pœ-
na l. quisquis. C. ad l. maiest.* licet illa lex vtatur
termino masculino, in feminis locum habeat gloss. *d. l. 1.
quisquis*

quisquis §. ad filias. & ibi Iacob. But. Bald. Alberic. Oldrad. petr. Dyn. Hieron. Gigas tract. de crimin. les. Maieft. rub. de pen. commit. crim. les. Maieft. §. 15. n. rubri. de penis quas filij incurrunt, patre committente crimen lesa maieftatis qu. 17. Angel. in tract. de malef. ver. & huius tractata la rya Patria, vers. & advertendum est. Angel. §. interdum instit. de hered. que ab incest. deferunt. Vbi attestatur hanc opinionem communiter receptam, tum quia hoc casu contrarium in femina statutum non reperitur, & certum est, quod femina regulariter utantur eodem iure quo masculi, nisi tantum in casibus specialibus in iure expressis. Hoc tamen fallit in illis casibus, in quibus inter feminam, & masculum ratio diversitatis assignari potest: Ideoque iudico, licet Vassallus habens rem cum vxore, matre, filia, vel sorore domini, feudo princeps, Vassallum tamen habentem rem cum marito, patre, filio, vel fratre Dominae, feudo non priuari; quia hoc casu maxima diversitatis ratio militat. Secundò hoc fallat ubi agitur

de odio irrationabili; Cum itaque irrationabili sit, quod filius innocens propter delictum patris plebeus sit. Ego iudico consuetudines feudales disponentes, quod propter feloniam Vassalli, filij feudo princeps, non extendi ad Vassallam feminam cuiusque libertas; Et Confirmatur ex eo, quod aliqui Doctores tradunt, licet pena d. l. quisquis C. ad l. lul. maieft. de malefco loquentis, etiam extendatur ad feminas delinquentes, hoc tamen habere locum tantum quoad puniendam ipsas delinquentes; secus autem esse quoad puniendam liberis infligendam. Oldrad. d. l. quisquis, ibi Alberic. de Rosat. num. 4. Salicet n. 9. C. ad l. lul. maieft. Hieron. Gigas tract. de crim. lesa maieft. rubric. de penis quas filij incurrunt, patre committente crimen lesa maieftatis qu. 17.

6. Unde ex his ego olim interrogatus, an in legato relicto filiis, v. g. Petri, comprehenderentur filie feminae; Respondi affirmatiue, ex regula quod vocantur filiorum, filiae etiam continentur.

In indice primo huius Tom. 8. lege Apendicem ad hunc Tract. 10. Miscellan. ubi reperies alias exemplaribus quas etiam Miscellaneas, & difficillimas inuentus, perlege eas, & non pigebit, &c.

